

**Archeologienota
Vlezenbeek (Sint-Pieters-Leeuw) –
Inkendaalstraat**

Bénédicte Cleda en Jordi Bruggeman

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/130

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	12
2.4	Assessmentrapport	12
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	12
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	19
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	22
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied	25
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	26
3	Samenvatting.....	28
4	Bibliografie.....	29
4.1	Publicaties	29
4.2	Websites	29
5	Bijlagen	30
5.1	Archeologische periodes	30
5.2	Plannenlijst	30
5.3	Fotolijst.....	31

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.³

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

---

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

³ <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017G305

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Sint-Pieters-Leeuw, Vlezenbeek, Inkendaalstraat, Inkendaalstraat

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 139622, 165675
- 139491, 165815
- 139606, 165902
- 139760, 165732

Kadastraal plan:

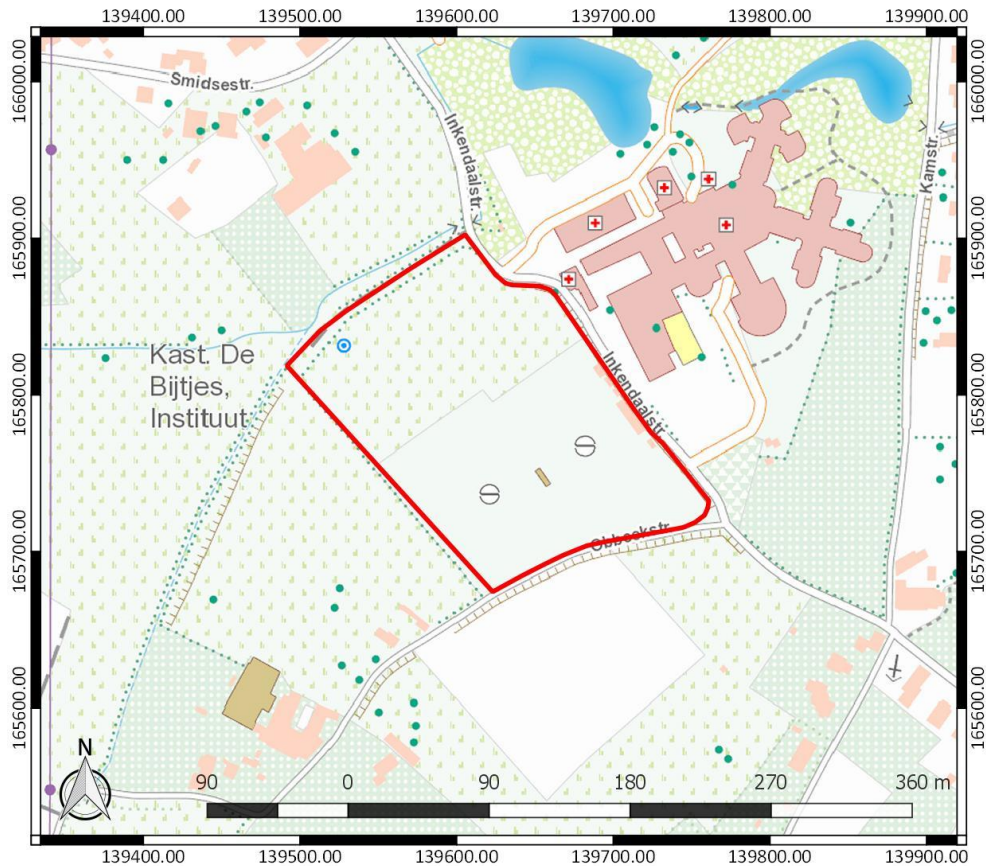

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Kadastrale percelen: Sint-Pieters-Leeuw, Vlezenbeek, afdeling 6, sectie E, nummer 230c en 231c

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 31846 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 8/08/2017 – 08/09/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, metaaltijden, Romeinse tijd, late middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, hoeve

Verstoorde zones: er zijn geen reeds gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

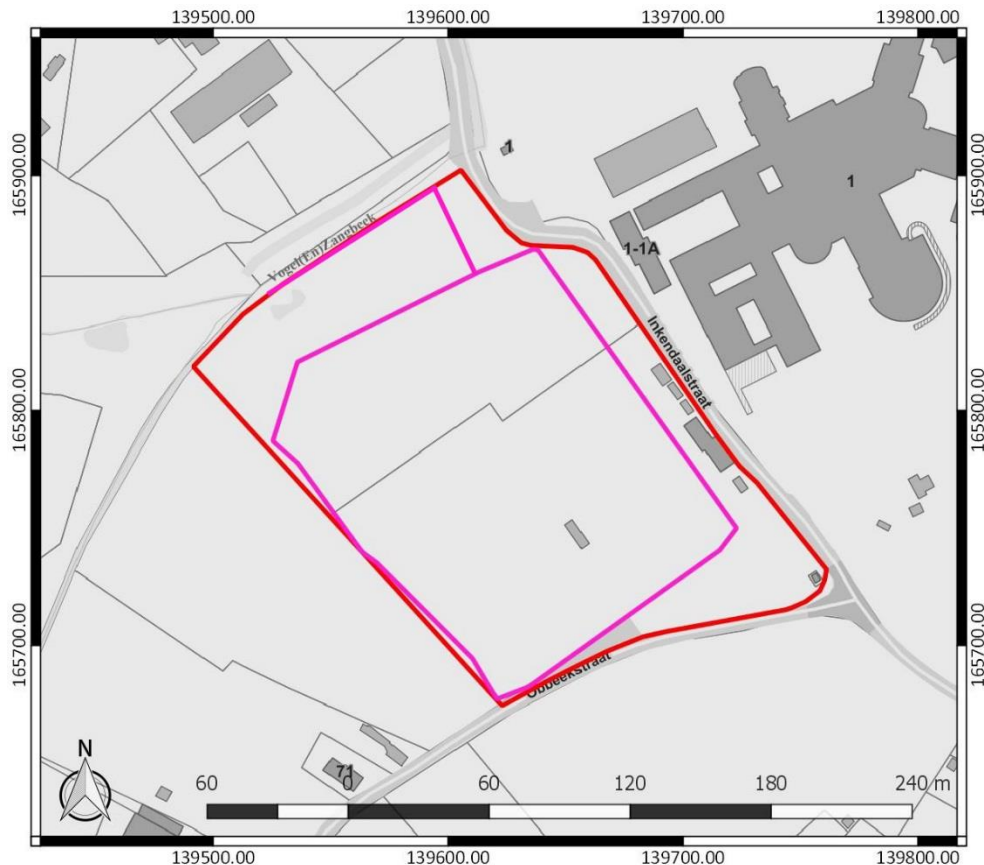
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de aanleg van twee voetbalvelden werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: De zone waar bodemingrepen gepland worden, is iets kleiner dan het onderzoeksgebied. Het betreft een zone met een oppervlakte van ca. 21280 m² (Figuur 3).

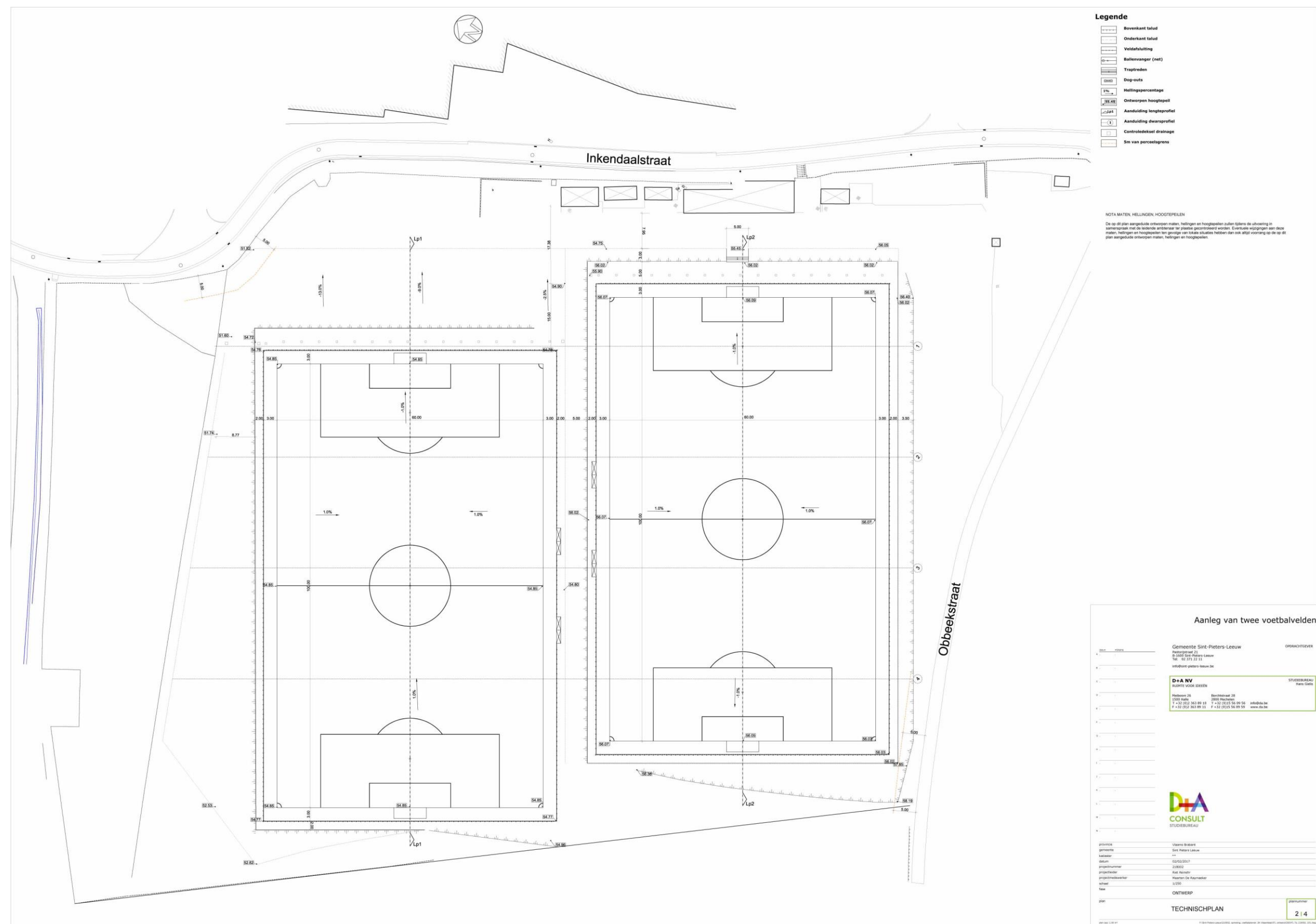

Figuur 3: Zone waar de twee voetbalvelden zullen gerealiseerd worden, weergegeven op het GRB. De zone met de geplande bodemingrepen is aangegeven in magenta (<https://www.geopunt.be/kaart>)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

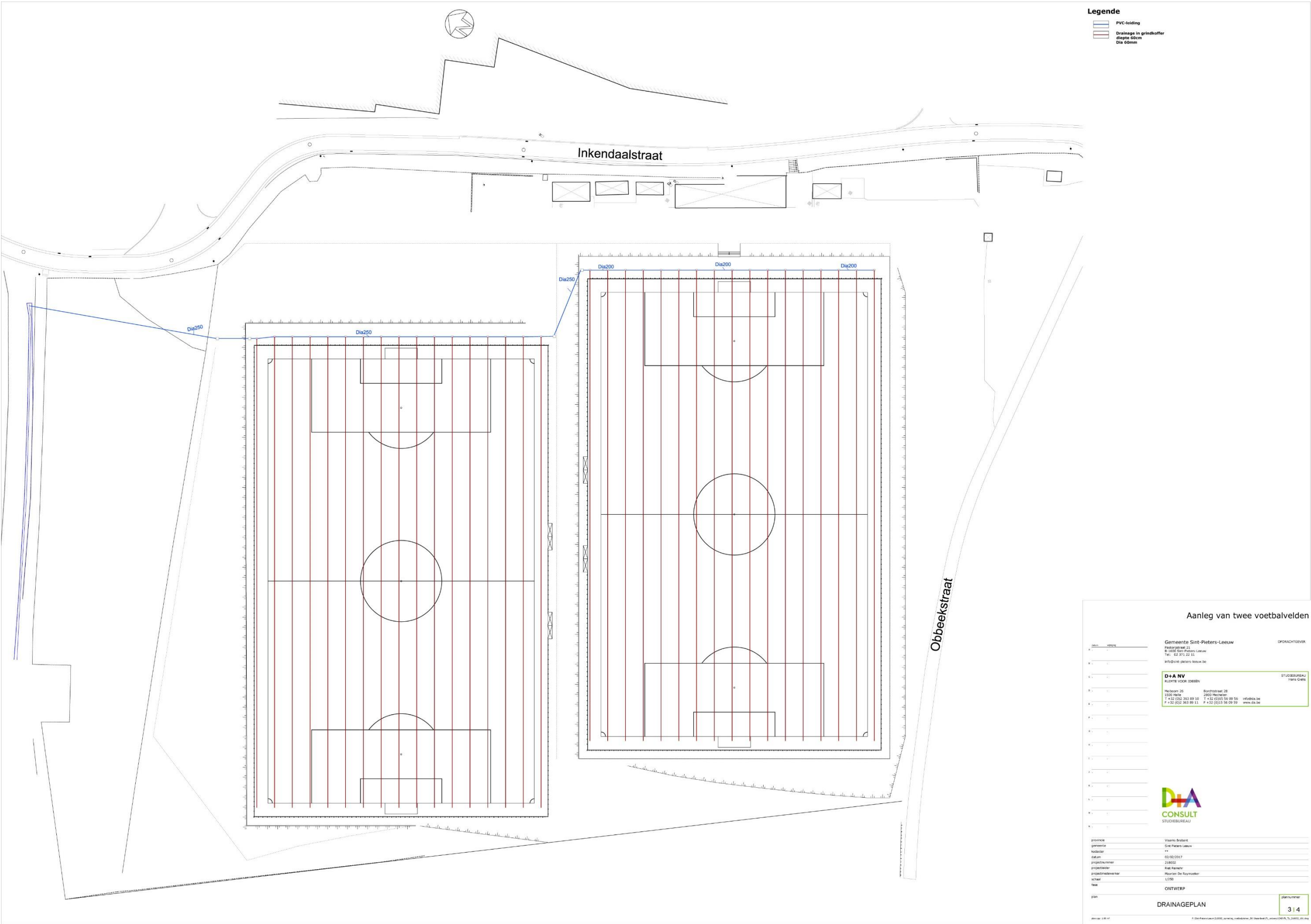
Op het terrein wordt de aanleg van twee voetbalvelden met een noordoost-zuidwest oriëntatie gepland, die de bestaande voetbalvelden met een noordwest-zuidoost oriëntatie zullen vervangen (Figuur 4). De zone van de geplande werken heeft een oppervlakte van ca. 21080 m² (Figuur 3).

Het noordelijke terrein bevindt zich op een hoogte van ca. 54,86 m, terwijl het zuidelijke terrein zich op een hoogte van ca. 56,07 m bevindt. De geplande werken voorzien in het nivelleren van het terrein. Daarbij wordt het noorden van het terrein opgehoogd, terwijl het zuiden afgegraven zal worden (Figuur 6). Voor ophoging van het terrein wordt de teelaarde afgegraven.

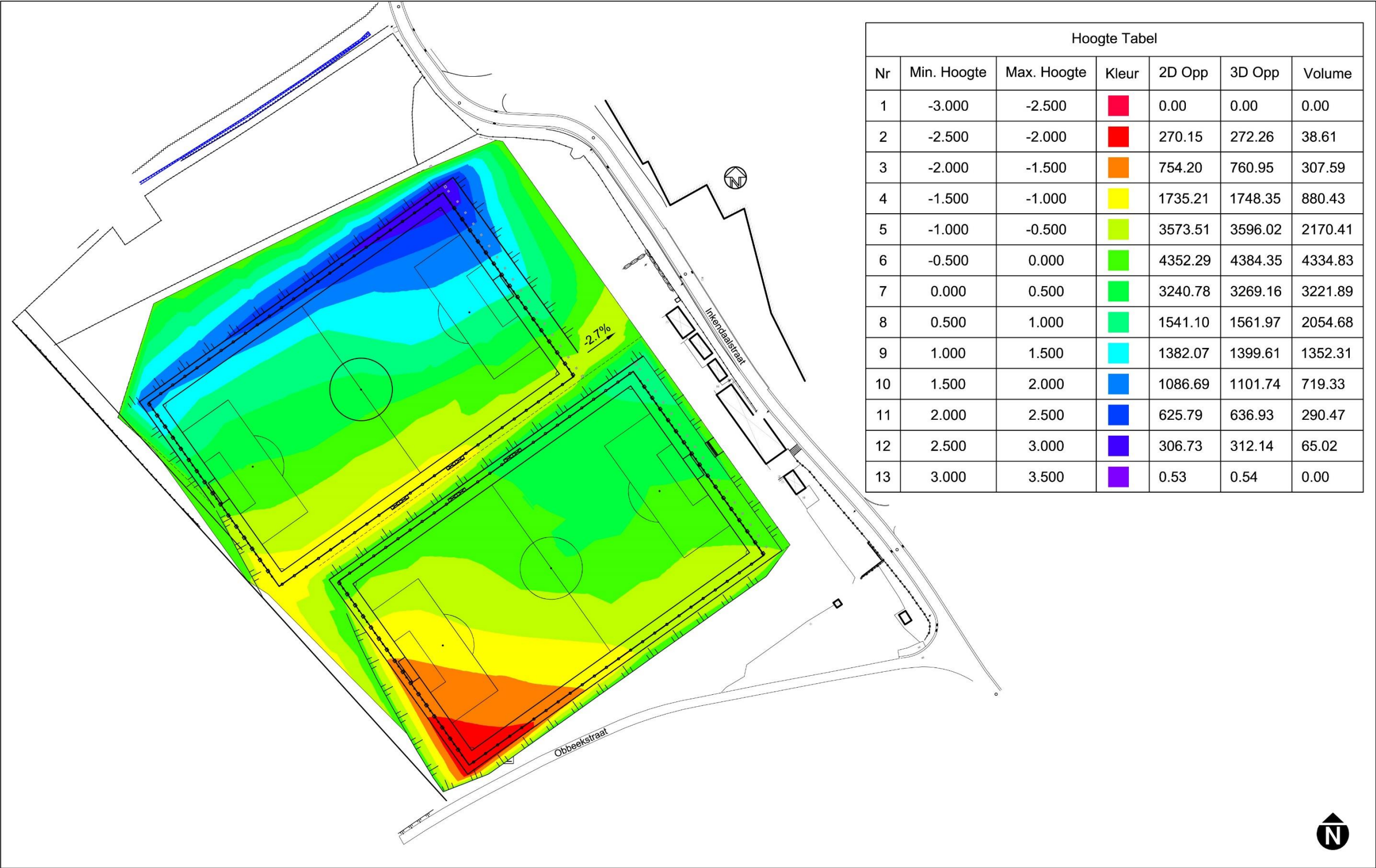

Figuur 4: Inplantingsplan van de voetbalvelden (D+A Consult Studiebureau)

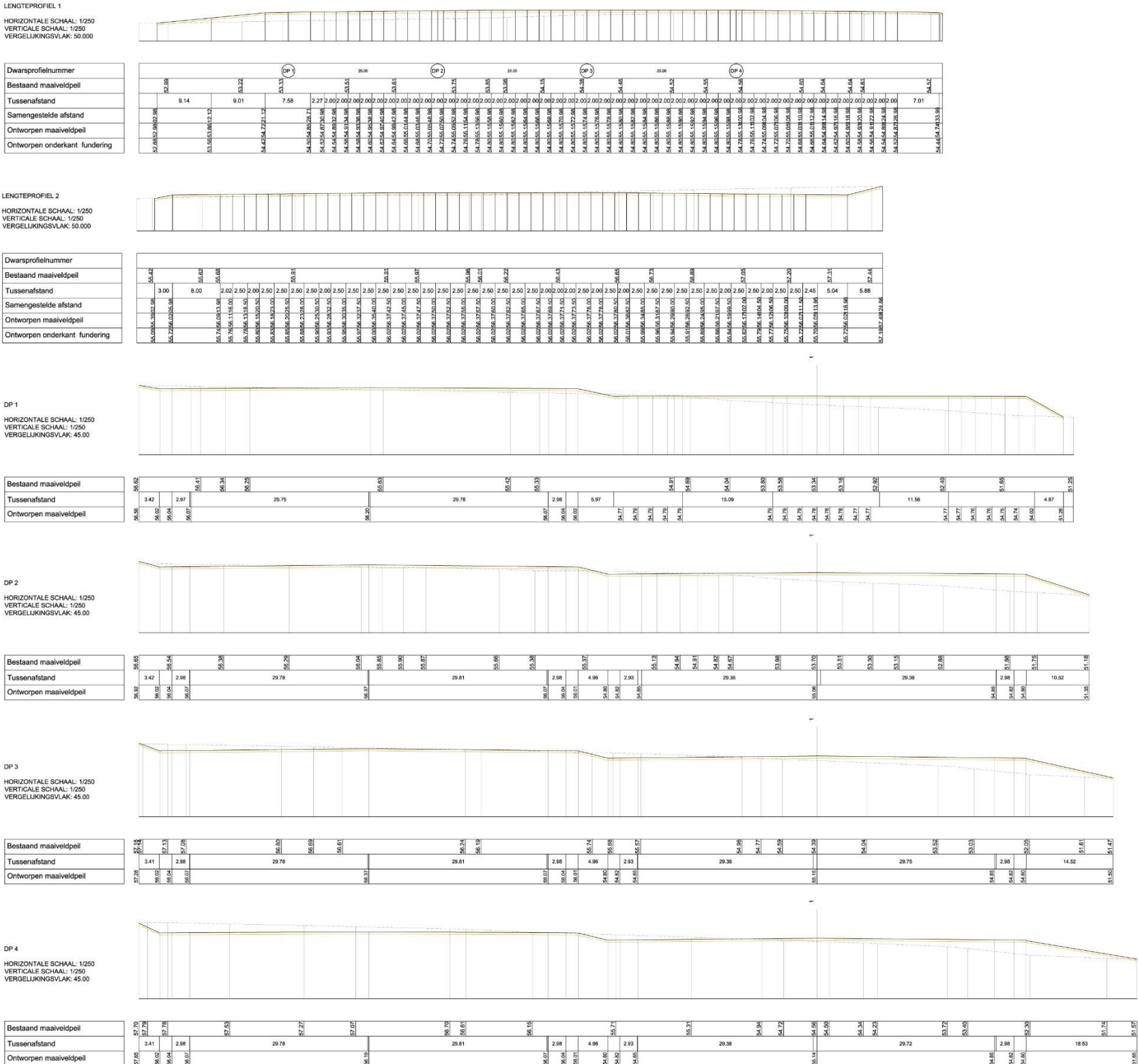
Figuur 5: Drainageplan (D+A Consult Studiebureau)

Grondverzetplan

schaal: 1/1000

Figuur 6: Grondverzetplan (D+A Consult Studiebureau)

 Ontworpen toestand
 Ontworpen onderkant fundering
 Bestaande toestand

De op dit plan aangeduide ontworpen maten, hellingen en hoogtepunten zullen tijdens de uitvoering in samenspraak met de leidende ambtenaar ter plaatse gecontroleerd worden. Eventuele wijzigingen aan deze maten, hellingen en hoogtepunten ten gevolge van lokale situaties hebben dan ook altijd voorrang op de op dit plan aangeduide ontworpen maten, hellingen en hoogtepunten.

Figuur 7: Terreinprofielen (D+A Consult Studiebureau)

	01604285	Gemeente Sint-Pieters-Leeuw Foulaertweg 25 B-1603 Sint-Pieters-Leeuw Tel.: 02 579 22 13 info@sint-pieters-leeuw.be	OPDRACHTGEVER
A			
B			
C			
D			
E			
F			
G			
H			
I			
J			
K			
L			
M			
N			
O			
P			
Q			
R			
S			
T			
U			
V			
W			
X			
Y			
Z			
pre-nieuw		Vlaamse Brabant	
gemeente		Sint-Pieters-Leeuw	
kadercode		**	
datum		02-02-2017	
projectnummer		710002	
projectleider		Ruit Kanael	
projectmedewerker		Herman De Ryckmaester	
school		LOSO	
type		ONTWERP	
plan			plannummer
LENGTE- EN DWARSPROFIELEN			
			4 4

De aanleg van de voetbalvelden betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 50 cm diepte. Onder de voetbalvelden wordt drainage aangelegd, met een diameter van 60 mm en een tussenafstand van 3 m. Ze worden aangelegd op een diepte van 60 cm onder het toekomstige maaiveld. De drainagebuizen wateren af naar de Vogelenzangbeek toe. Rondom elk afzonderlijk voetbalveld zal een 2 m breed talud worden aangelegd. Er zal ook een 5 m brede toegang met traptreden in het oosten van het zuidelijke terrein gerealiseerd worden, waarvan de aanleg een vermoedelijke verstoringsdiepte van ca. 50 cm betekent. De aanleg van ballenvangers in het oosten van beide terreinen en van dog-outs op beide terreinen, betekenen slechts een beperkte bodemingreep. Andere factoren zoals compactie bij de werfingrepen, zullen een negatieve invloed op het aanwezige bodemarchief hebben.

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeorefereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaret kaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en de Atlas der Buurtwegen worden drie momentopnames bekeken, namelijk 1771-1778 en 1841, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief.

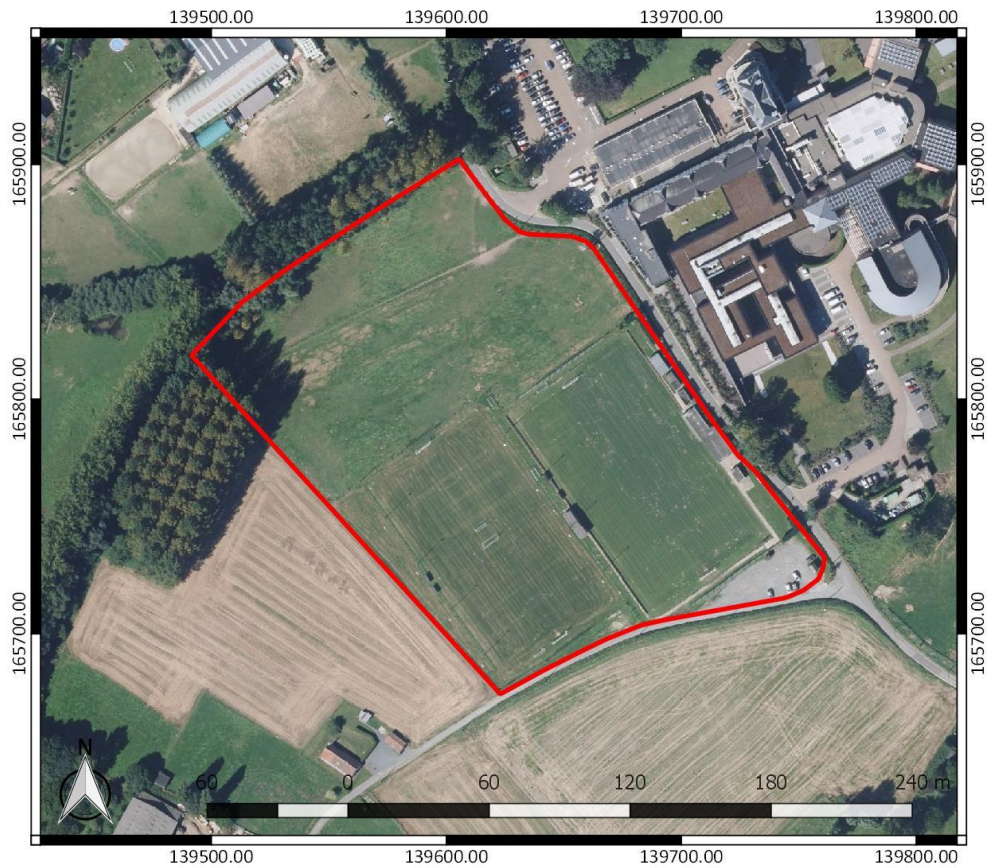
Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.

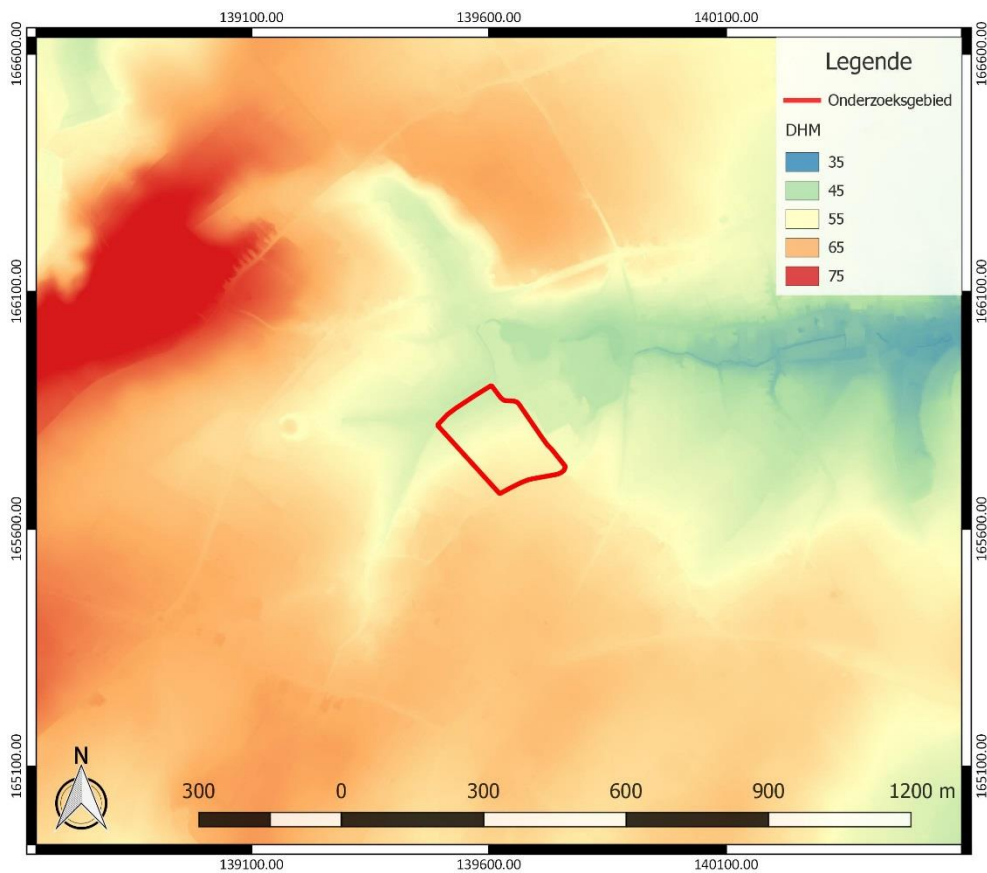
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

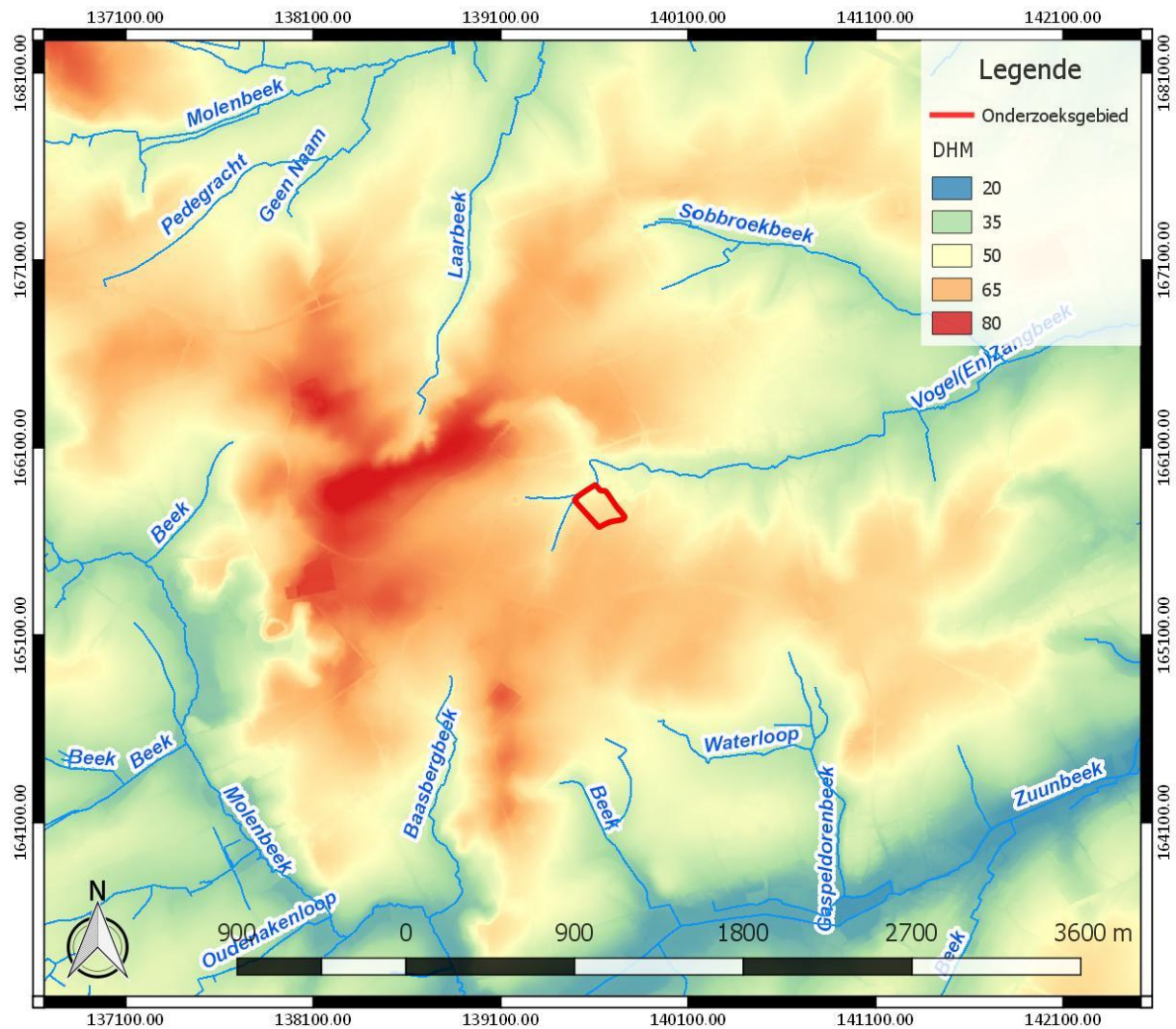
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidwesten van het historische centrum van Vlezenbeek, tussen de Inkendaalstraat in het noordoosten en de Obbeekstraat in het zuidoosten (Figuur 8). Volgens het gewestplan is het gelegen in landschappelijk waardevolle agrarische gebieden. Hydrografisch behoort het terrein tot het Dijlebekken. Ten noordwesten grenst het aan de Vogel(en)zangbeek (Figuur 10). Andere waterlopen in de omgeving bevinden zich al op vrij grote afstand van het onderzoeksgebied.

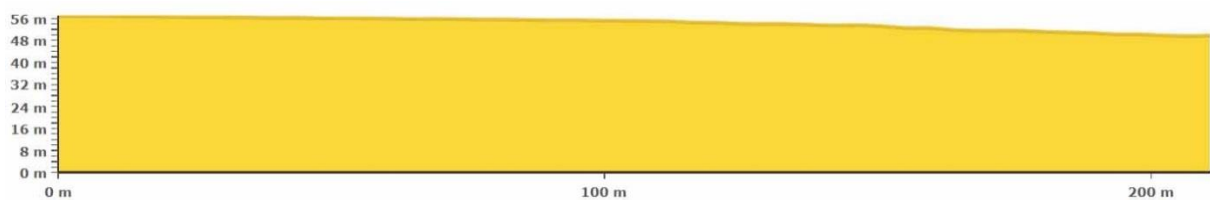
Figuur 8: Luchtfoto van 2016 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 9: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 10: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

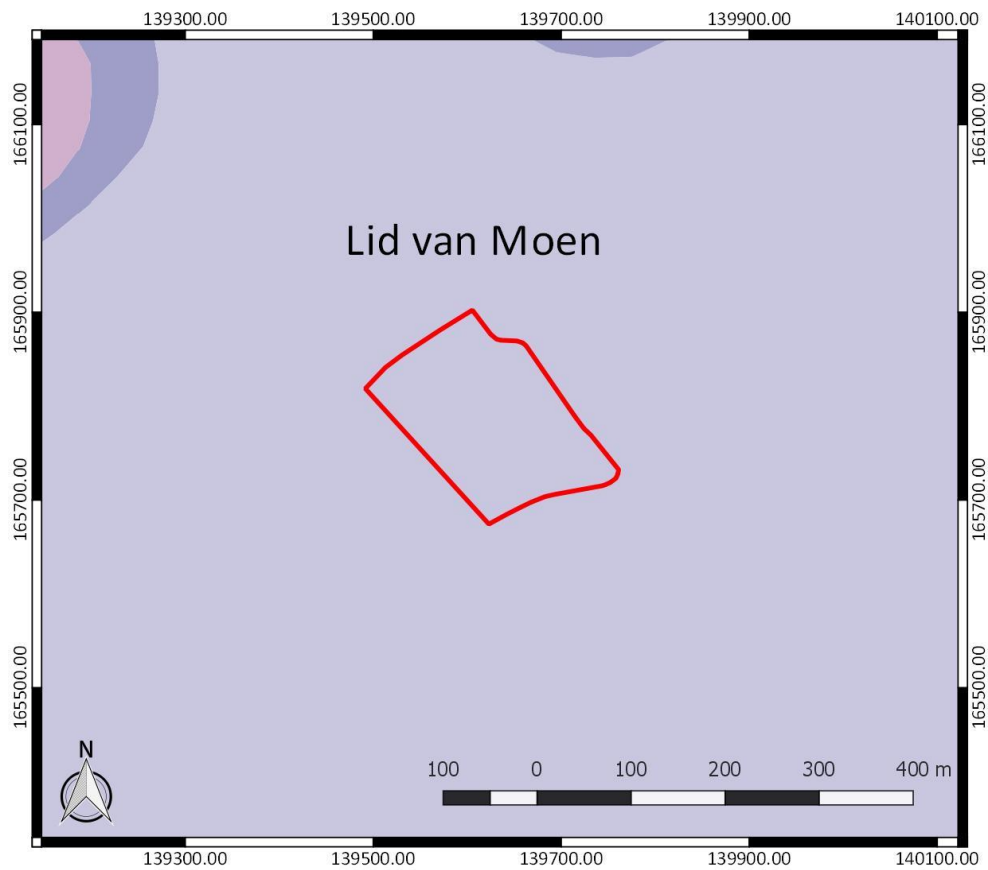

Figuur 11: Hoogteverloop van zuidoost naar noordwest van het terrein (www.geopunt.be/kaart)

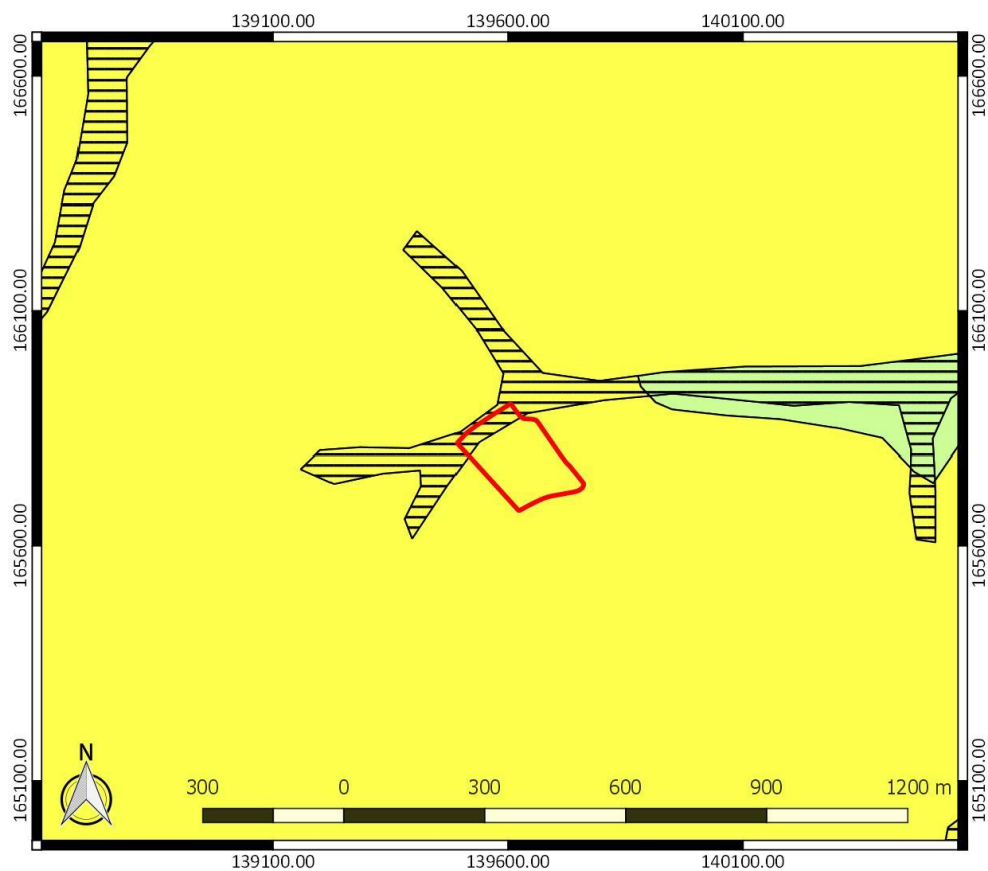
Het onderzoeksgebied is gelegen in een glooiend landschap op de linkerflank van de Zennevallei. Lokaal komen in dit gebied nog geïsoleerde heuveltoppen voor.⁴ Het onderzoeksgebied bevindt zich op de oostelijke flank van een heuvel, die tot een hoogte reikt van +80 m TAW (Figuur 10). Het terrein bevindt zich op een hoogte van ca. 50 tot 57 m TAW (Figuur 11) en helt sterk af naar het noorden toe, waar de Vogel(en)zangbeek te situeren is (Figuur 9).

⁴ Schroyen 2003, 4

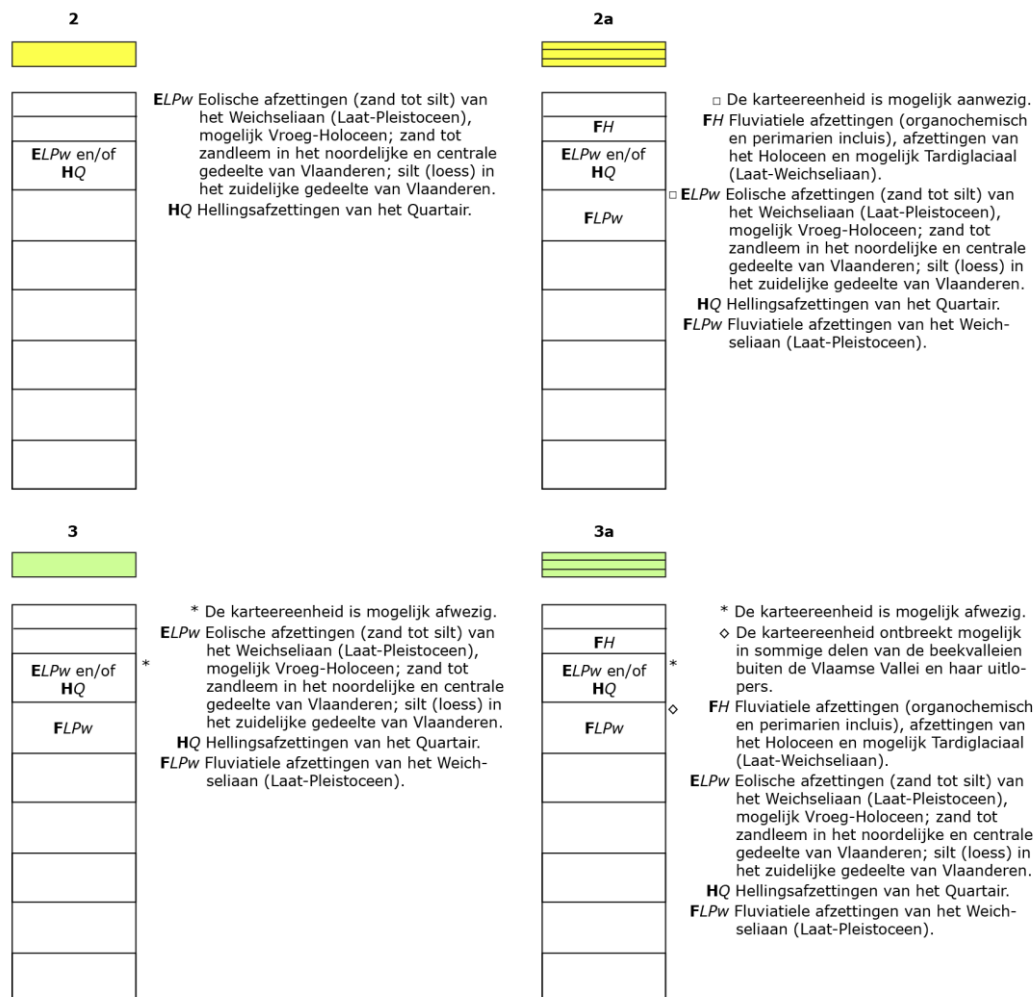

Figuur 12: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 13: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 14: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond (Figuur 12) bestaat uit het Lid van Moen. Het wordt gekenmerkt door grijze klei tot silt, is kleihoudend en bevat kleilagen en *Nummulites planulatus*.⁵ De quartairgeologische kaart (Figuur 13) geeft aan dat zich binnen het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voordoen, en/of hellingsafzettingen van het quartair. In het noordwesten van het terrein bevinden zich daarboven nog jongere fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) en eronder oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).⁶ Het betreft het deel van het onderzoeksgebied dat te situeren is in de vallei van de Vogel(en)zangbeek.

De bodemkaart (Figuur 15) geeft aan dat de bodem in het noordoosten van het onderzoeksgebied bestaat uit een natte leembodem zonder profiel (Aep), sterk vergraven gronden (OT) en een matig droge leembodem zonder profiel (Acp). De Acp depressie- of lage hellingsgronden omvatten colluviale bodems die tussen 80 en 120 cm diepte gleyverschijnselen vertonen. Het colluviaal dek rust vaak op een geërodeerd profiel, waarvan de textuur B horizont op wisselende diepte in het profiel voorkomt.⁷

⁵ www.geopunt.be

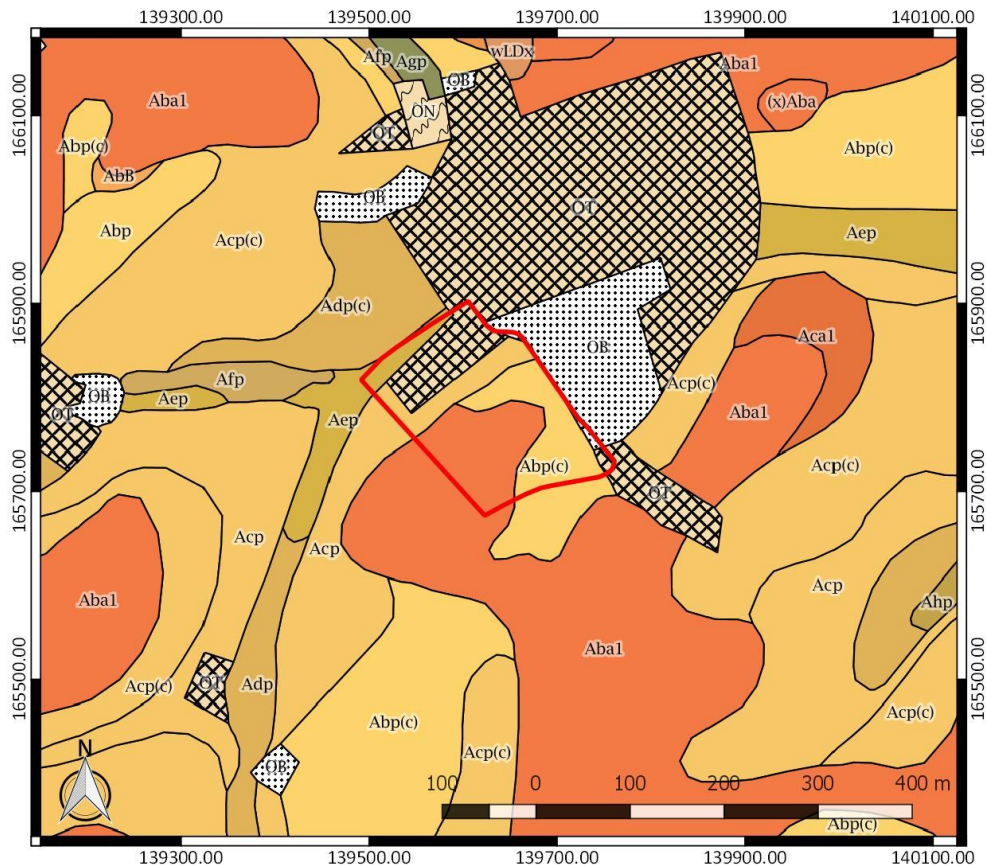
⁶ www.geopunt.be

⁷ www.geopunt.be

In het zuidoosten van het onderzoeksgebied wordt een droge leembodem zonder profiel, met een bedolven textuur B horizont op minder dan 80 cm diepte (Abp(c)) verwacht en een droge leembodem met textuur B horizont (Aba1).⁸ De Aba1 gronden zijn afgeknottte grijsbruine podzolachtige gronden. De A horizon van het oorspronkelijke profiel werd door erosie gedeeltelijk of volledig weggenomen. De B2t horizont begint onmiddellijk onder de bouwvoor of onder een dunne B1.⁹

Op basis van de bodemkaart is er op het terrein sprake van een gradiënt, met een droge bodem in het zuidoosten, die natter wordt naar het noordwesten toe, in de richting van de Vogel(en)zangbeek.

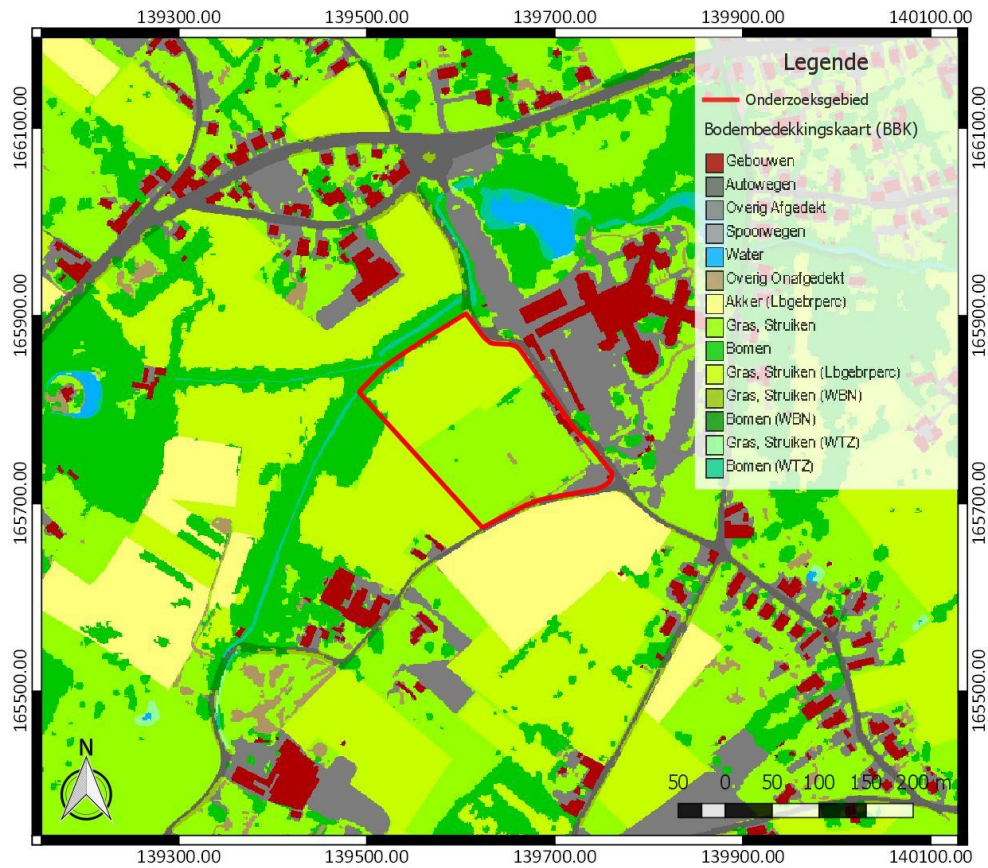

Figuur 15: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/>)

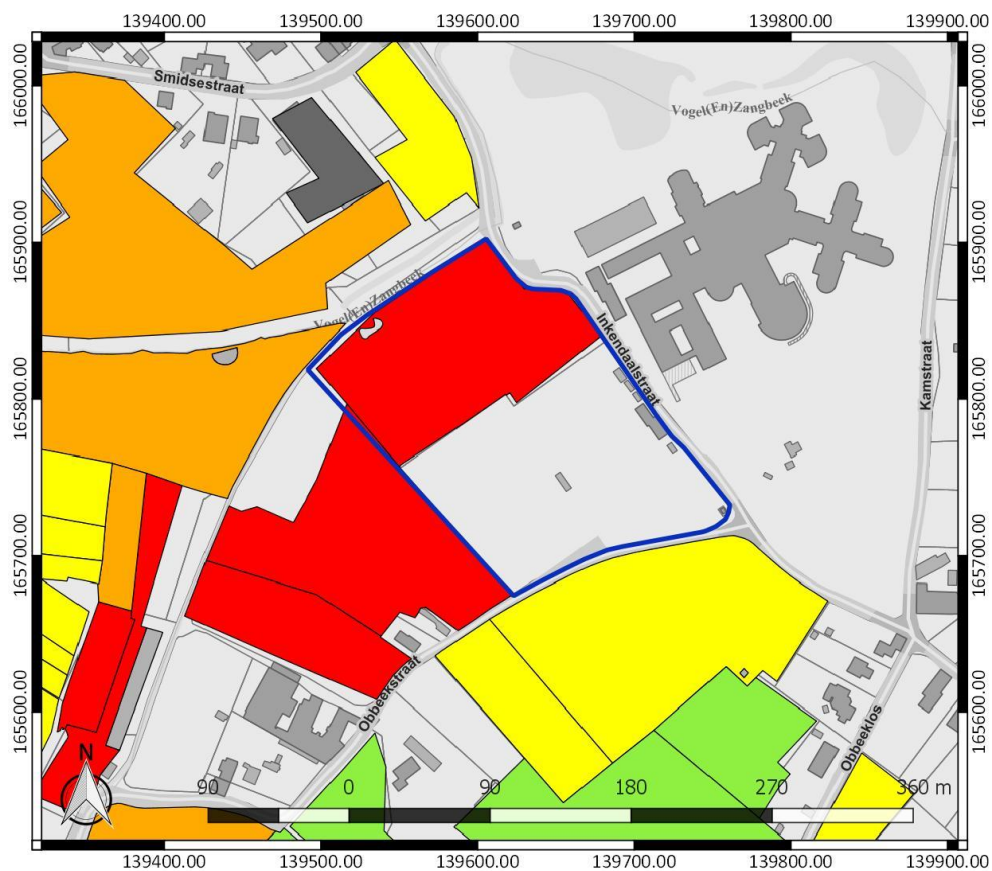
Het onderzoeksgebied wordt volgens de bodemgebruikskaart ingenomen door gras (Figuur 16). Dit komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 8). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid in het noordwesten van het onderzoeksgebied hoog (Figuur 17). Voor de rest van het onderzoeksgebied is de erosiegevoeligheid niet aangegeven.

⁸ www.geopunt.be

⁹ Louis 1959, 33

Figuur 16: Bodemgebruikskarta met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be>)

Figuur 17: Bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied. Rood: hoge erosiegevoeligheid (<http://www.geopunt.be>)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Vlezenbeek wordt reeds vermeld in 1211 en werd al vanaf de middeleeuwen agrarisch uitgebaat.¹⁰ Ten noordoosten van het onderzoeksgebied situeert zich Inken(s)daal. Dit was één van de buitenverblijven in Vlezenbeek, vermeld in een telling uit 1686, en het enige dat rond het midden van de 19de eeuw nog overbleef. Het domein bestond uit een landschappelijk park van ca. 2 ha, dat aangelegd was op een feodale burchtmotte.¹¹

Figuur 18: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

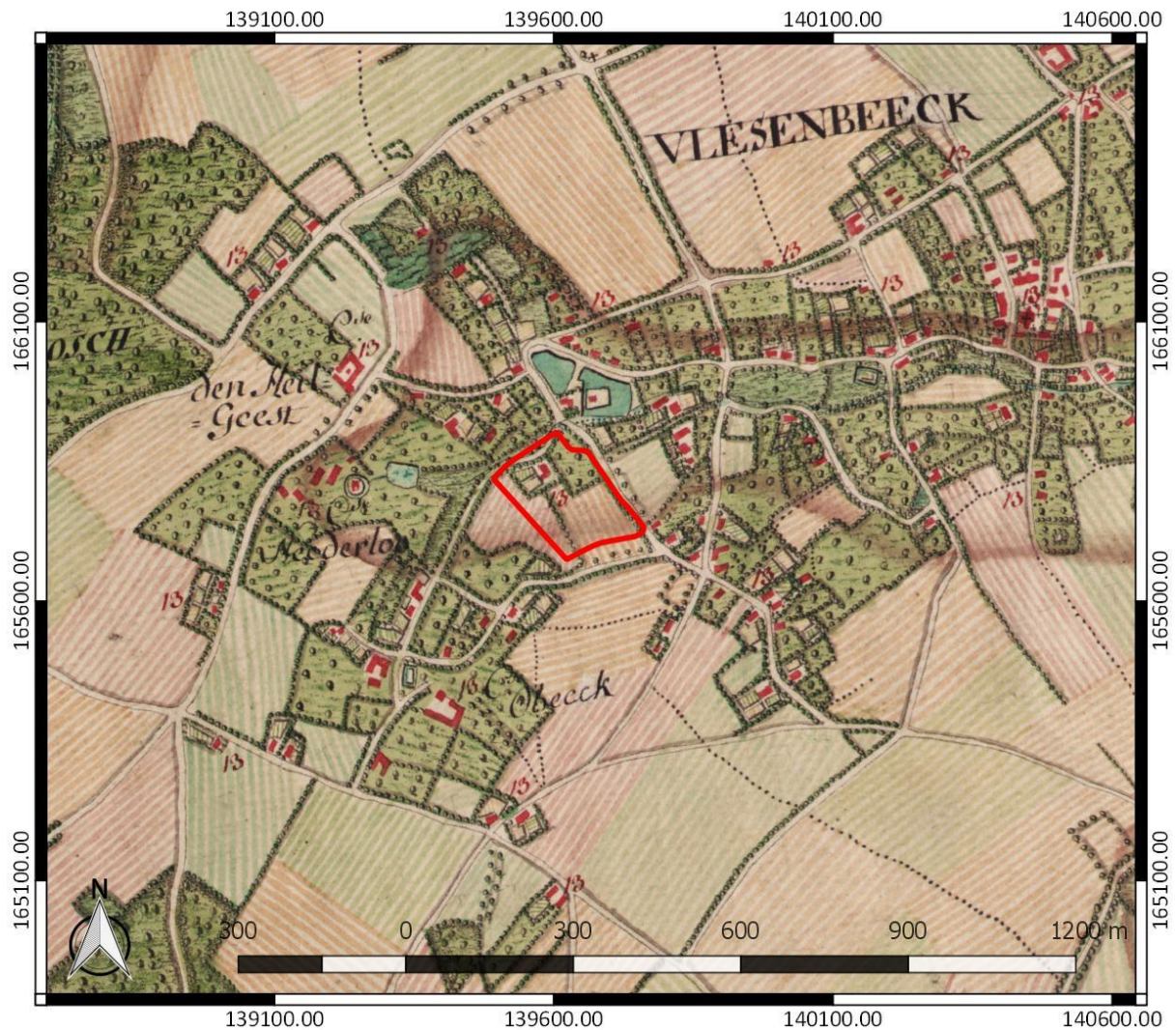
Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748, Figuur 18), is te zien dat de onderzoekzone zich langs historische wegen bevindt. Het terrein wordt aangegeven als akkerland en als bos. In het westen zijn gebouwen aangegeven. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied is een site met walgracht te zien. Het gaat om het hoger vermelde Inkensdaal.

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Vlezenbeek, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121519> (geraadpleegd op 9 augustus 2017).

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kasteelpark Inkendaal, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134776> (geraadpleegd op 9 augustus 2017).

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden uit 1771-1778 (Figuur 19) is het onderzoeksgebied grotendeels aangegeven als akkerland. In het noorden wordt een hoeve met tuinen en een bos afgebeeld. Het gaat wellicht om dezelfde hoeve dan diegene die op de Villaretkaart te zien is. Op de Atlas der Buurtwegen uit 1841 (Figuur 20) is de hoeve nog steeds te zien. De Atlas der Buurtwegen geeft ook een veldweg weer die van noord naar zuid over het terrein gaat. Deze verbindt de Obbeekstraat met de Inkendaalstraat.

Figuur 19: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 21) toont dat het volledige terrein in gebruik is als akkerland. De hoeve is verdwenen en de veldweg is ook niet te onderscheiden. Op een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 22) zijn in het zuiden van het terrein de twee voetbalvelden te zien, die ook op de meest recente luchtfoto te zien zijn (Figuur 8) en die vandaag de dag nog aanwezig zijn op het terrein.

Figuur 22: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

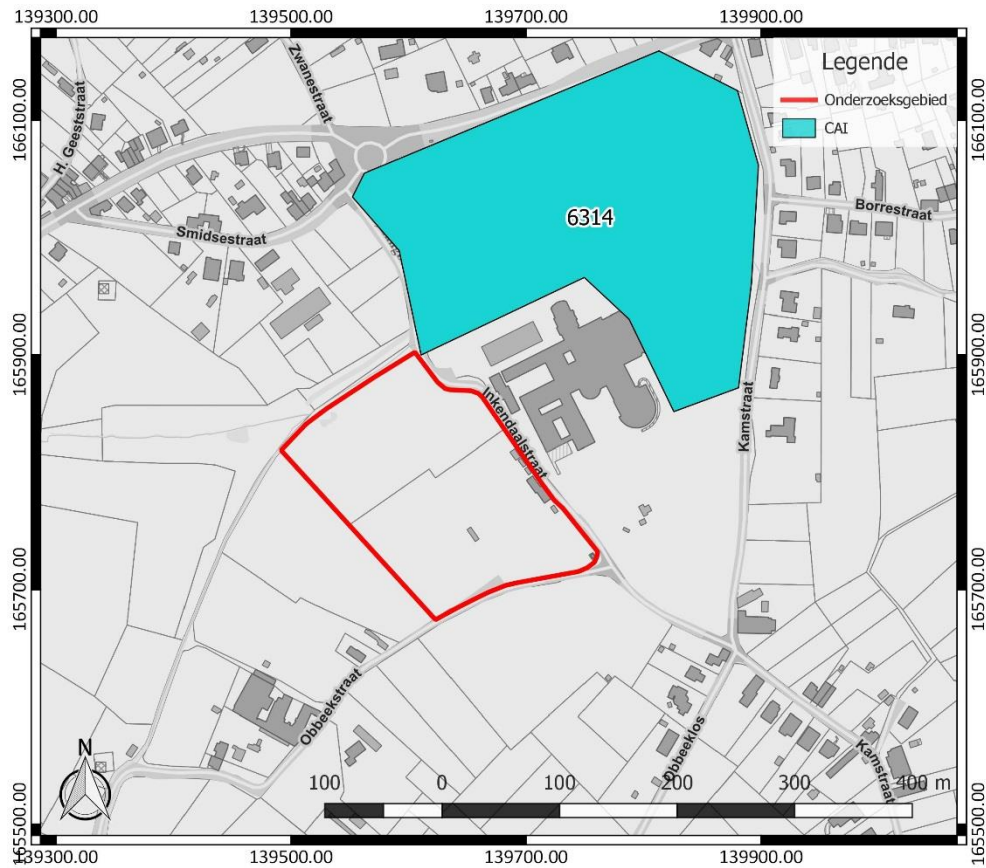
2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 24). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging, worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied zijn gekende archeologische waarden uit de middeleeuwen aanwezig. Net ten oosten van het onderzoeksgebied bevindt zich namelijk Inkensdal (CAI ID 6314, Figuur 23), waar een burchtmotte met opper- en neerhof uit de late middeleeuwen aan de hand van kaartstudies gelokaliseerd werd. De borch behoorde tot de toegang tot de vallei van de Vlezenbeek.¹² Het kasteelpark werd aangelegd op de feodale burchtmotte op het einde van de 19de eeuw (zie punt 2.4.2).¹³

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6314, Inkensdal (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kasteelpark Inkendaal, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134776> (geraadpleegd op 9 augustus 2017).

Figuur 23: Detailkaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroerenderfgoed.be>)

Wat verder ten oosten bevindt zich de Onze-Lieve-Vrouwkerk (CAI ID 6317) uit de late middeleeuwen.¹⁴ De toren en een gedeelte van de middenbeuk zijn de oudste delen van de kerk en klimmen op tot de 14de-15de eeuw.¹⁵ Ten westen van het onderzoeksgebied situeert zich het Heilige Geesthof (CAI ID 6315), een omsloten hoeve uit de late middeleeuwen.¹⁶ De Ferme du Nederloo/Hof te Nederloo (CAI ID 658) is een site met walgracht, die voor het eerst vermeld werd in 1386.¹⁷ Het Onze-Lieve-Vrouw Hallehof (CAI ID 6316) is een hoeve uit de late middeleeuwen.¹⁸

In de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied zijn nog meer middeleeuwse vindplaatsen geattesteerd. Zo is er ten westen van het terrein het Hof ter Kellen (CAI ID 6388), een site met walgracht uit de middeleeuwen.¹⁹ Het Kasteel van Gaasbeek (CAI ID 6387) is een versterkt kasteel dat gebouwd werd rond 1236-1240 en vernield werd in 1388 door de Brusselaars. Het kasteel werd gebouwd op een steile uitsprong boven de Molenbeek. De locatie toont aan dat de borch opgericht is als centraal verdedigingspunt van het Land van Gaasbeek. De oudste burcht was in breuksteen opgebouwd en een stuk kleiner dan het huidige kasteel. Waarschijnlijk was het kasteel vooraf gegaan door een motte. Omstreeks 1400 werd het kasteel heropgebouwd, vergroot en rondom de burcht werden een droge gracht van meer dan 5 m diep en een wal aangelegd. Er werden ook enkele

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6317, OLV-kerk (geraadpleegd op 9 augustus)

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: OLV-kerk, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/90895> (geraadpleegd op 9 augustus 2017).

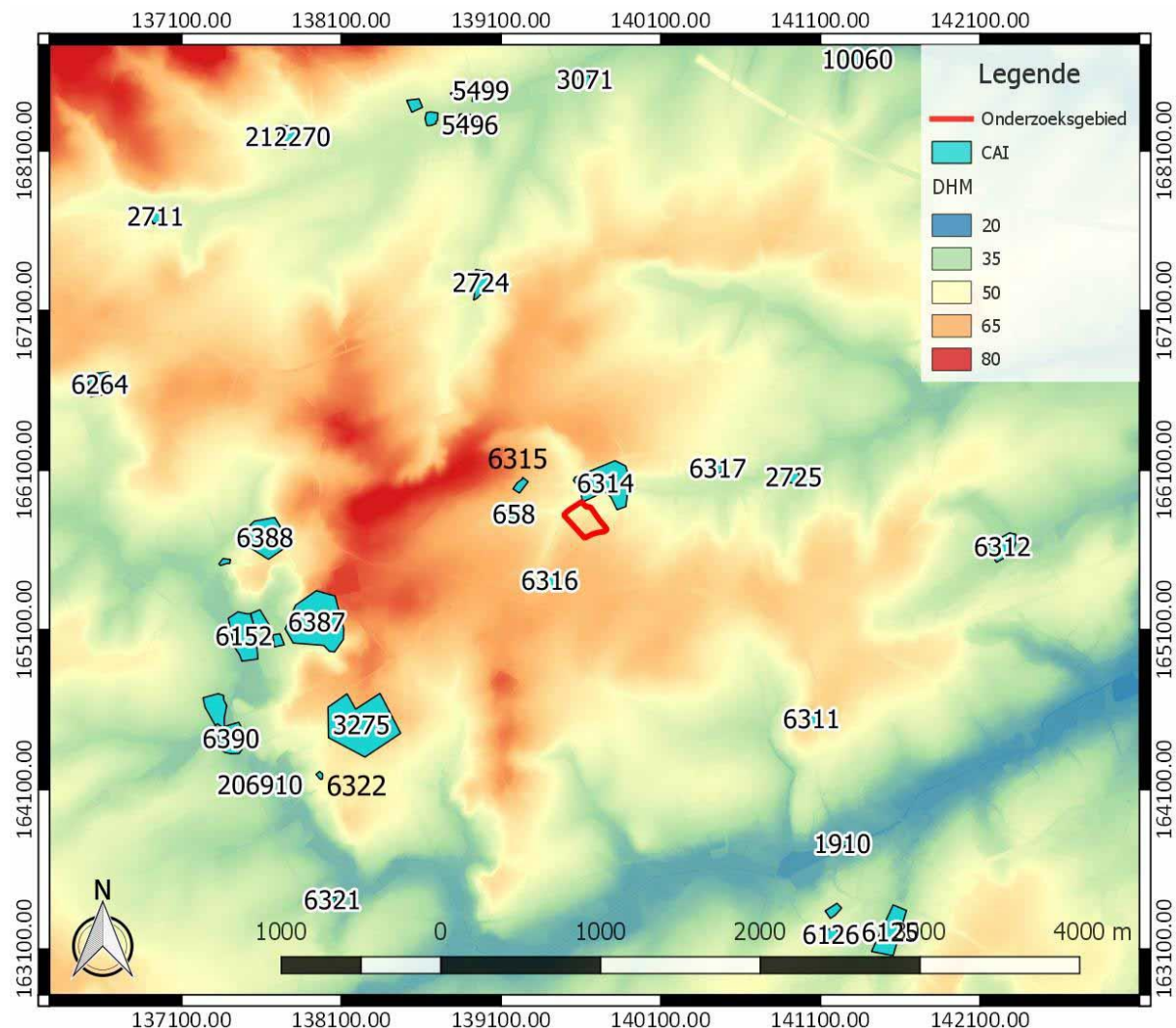
¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6315, Heilige Geesthof (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 658, Ferme du Nederloo/Hof te Nederloo (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6316, OLVrouw Hallehof (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

¹⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6388, Hof ter Kellen (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

scherven, uit de ijzertijd gevonden, maar uit hun context.²⁰ Ten zuidwesten bevindt zich nog de Sint-Laurentiuskerk (CAI ID 6322). De kerk dateert uit de late middeleeuwen. In het muurwerk van de kerk zouden Romeinse dakpannen als bouw materiaal gebruikt zijn.²¹ Ten zuidoosten is de locatie Hof te Gaspeldoren (CAI ID 6311) gelegen. De oudste vermelding van het hof dateert uit 1378. Bij het hof hoorde een kapel. Het is onduidelijk wanneer de kapel verdwenen is.²²

Figuur 24: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het DHM (<https://geo.onroerendergoed.be/>)

Op enige afstand ten zuidwesten van het onderzoeksgebied zijn aan de Molenbeek resten uit de metaaltijden tevoorschijn gekomen. Het gaat om de Oudenaaksestraat (CAI ID 206910), waar een crematiegraf uit de midden-ijzertijd aangetroffen werd.²³ Op een grotere afstand ten westen van het onderzoeksgebied zijn tijdens een veldprospectie Romeinse resten aan het licht gekomen op de vindplaats Kareelveld/6SB1 (CAI ID 3275). De locatie leverde veel dakpanfragmenten, steenstukken en een scherp op. Men denkt dat het hier om grondvesten van een religieus gebouw gaat omdat hierboven een kleine kerk heeft gestaan.²⁴

²⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6387, Kasteel van Gaasbeek (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

²¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6322, Sint-Laurentiuskerk (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

²² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 6311, Hof te Gaspeldoren (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

²³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 206910, Oudenaaksestraat (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

²⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 3275, Kareelveld/6SB1 (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

Op enige afstand ten noorden en ten noordwesten van het onderzoeksgebied bevinden zich nog cartografische indicatoren uit de nieuwe tijd. Het hof te Kwadegem (CAI ID 2724)²⁵ was bijvoorbeeld een brouwerijhoeve, thans brouwerij Lindmans, die al vermeld werd in 1480 als Hof te Quadewegen. De Ferrariskaart toont een vrij ruim complex onder de benaming “cense Quaadvegen”.²⁶

De overige gekende archeologische waarden bevinden zich op grote afstand van het onderzoeksgebied en kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het onderzoeksgebied kent archeologisch potentieel. Op basis van kaartstudies wordt een laatmiddeleeuwse burchtmotte gelokaliseerd net ten noordoosten van het onderzoeksgebied. In de omgeving zijn verschillende andere vindplaatsen uit de late middeleeuwen gekend. In de omgeving zijn ook vindplaatsen met een gelijkaardige landschappelijke ligging gekend uit de metaaltijden en de Romeinse tijd. Op basis van historische kaarten wordt in het noorden van het terrein een hoeve verwacht die minstens tot in de 18de eeuw teruggaat. Er dient rekening gehouden te worden met de mogelijkheid van zowel sporen van bewoning als van begraving. Gezien de gunstige landschappelijke ligging van het terrein is ook de aanwezigheid van archeologische resten uit andere periodes niet uit te sluiten. Bijgevolg is sprake van archeologisch potentieel.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Verschiedende elementen die naar voor kwamen in het bureauonderzoek wijzen er op dat voor het terrein rekening gehouden moet worden met zowel erosie als colluvium. Dit blijkt sterk uit de bodemkaart en de potentiële bodemerosiekaart. Het is gerelateerd aan de landschappelijke ligging van het terrein. Het helt namelijk sterk af naar het noorden toe, richting de Vogel(en)zangbeek. Historische kaarten en luchtfoto's geven aan dat het terrein sinds de 18de eeuw tot op heden steeds in gebruik geweest is als akkerland. Een 18de-eeuwse kaart geeft ook aan dat er een hoeve heeft gestaan in het noorden van het terrein. De hoeve is niet meer te zien op een luchtfoto uit 1971. Vanaf 1979-1990 zien we op een luchtfoto de twee voetbalvelden in het zuiden van het terrein. Op basis van de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein moeten we vaststellen dat de bewaring van het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied momenteel moeilijk in te schatten is.

Wat is de impact van de geplande werken?

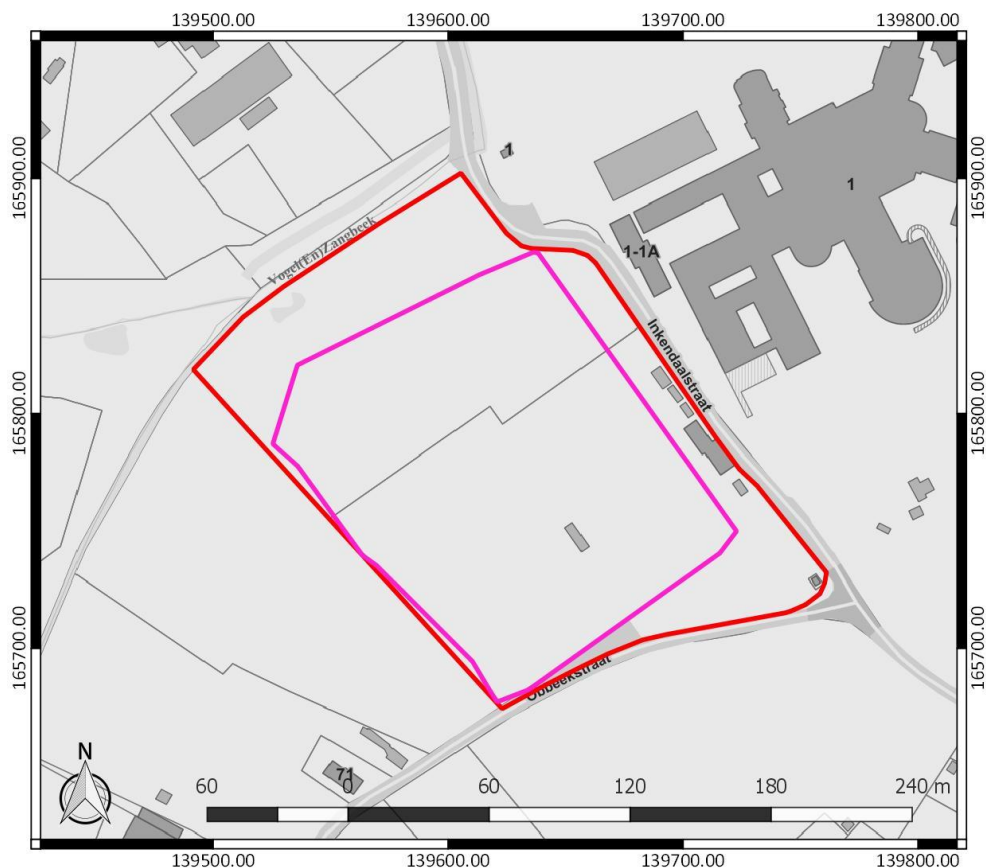
Binnen het onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de aanleg van twee voetbalvelden. Daarvoor zal het terrein genivelleerd worden en er zal drainage voorzien worden. Ook dient in acht genomen te worden dat de geplande werken compactie van de bodem zullen veroorzaken buiten de zones waar de eigenlijke werken voorzien worden. Ter hoogte van de afvoerbuis naar de Vogelenzangbeek en ter hoogte van de eigenlijke Vogelenzangbeek zijn de geplande werken beperkt in omvang. We kunnen besluiten dat binnen van ca. 21080 m² het bodemarchief bedreigd is.

²⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2724, Hof te Kwadewegen (geraadpleegd op 9 augustus 2017)

²⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Hof te Kwadewegen of brouwerij Lindemans, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40682> (geraadpleegd op 9 augustus 2017).

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. We houden rekening met de mogelijke aanwezigheid van sporen uit de metaaltijden, de Romeinse tijd, de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Zowel sporen van bewoning als van begraving kunnen aanwezig zijn. De gunstige landschappelijke ligging van het terrein maakt dat ook archeologische resten uit andere periodes niet uit te sluiten zijn. Op heden is de bewaringstoestand van het bodemarchief moeilijk in te schatten. Verschillende elementen wijzen er op dat zowel erosie als colluvatie plaatsgevonden hebben op het terrein. Wat dit betekent naar het archeologisch potentieel van het terrein toe, is op dit moment niet duidelijk.

Figuur 25: Zone waar verder archeologisch vooronderzoek nodig is, aangegeven in magenta
(<https://www.geopunt.be/kaart>)

Gezien het archeologisch potentieel van het terrein en de onduidelijkheid met betrekking tot de bewaring van het bodemarchief is bijkomend archeologisch vooronderzoek aangewezen op het terrein. De zone waar bodemingrepen gepland worden, is iets kleiner dan het onderzoeksgebied. Het betreft een zone met een oppervlakte van ca. 21080 m² (Figuur 25). De geplande werken ter hoogte van de Vogelenzangbeek en de afvoerbuisc die het water uit de drainagebuizen afwatert naar de Vogelenzangbeek zijn beperkt in omvang. Verder archeologisch onderzoek ter hoogte van deze zones zal hoogstwaarschijnlijk geen kennisvermeerdering inhouden. De rest van de zone waar bodemingrepen gepland worden, dient wel bijkomend onderzocht te worden.

In de eerste plaats wordt de uitvoering van een landschappelijk bodemonderzoek nodig geacht, om meer inzicht te verschaffen in de bewaring van het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied. Afhankelijk van het potentieel op steentijd artefactensites dat blijkt uit het landschappelijk bodemonderzoek is bijkomend verkennend en/of waarderend booronderzoek nodig. Om verder onderzoek te doen naar de aanwezigheid van relevante archeologische sporen is in een volgende

fase wellicht ook de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek nodig. Deze onderzoeksmethode biedt hiervoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een vindplaats zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

Na uitvoering van elke bijkomende stap in het archeologisch vooronderzoek dient telkens opnieuw de afweging gemaakt te worden van de aangewezen vervolgstappen.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. We houden rekening met de mogelijke aanwezigheid van sporen uit de metaaltijden, de Romeinse tijd, de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Zowel sporen van bewoning als van begraving kunnen aanwezig zijn. De gunstige landschappelijke ligging van het terrein maakt dat ook archeologische resten uit andere periodes niet uit te sluiten zijn. Op heden is de bewaringstoestand van het bodemarchief moeilijk in te schatten. Verschillende elementen wijzen er op dat zowel erosie als colluvatie plaatsgevonden hebben op het terrein. Wat dit betekent naar het archeologisch potentieel van het terrein toe, is op dit moment niet duidelijk.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Louis, A., 1959: *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Halle 101 E*, Brussel.

Schroyen, K., 2003: *Toelichting bij de quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel*, Brussel.

4.2 Websites

CadGis (2017)

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Centrale Archeologische Inventaris (2017)

<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2017)

<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2017)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2017)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2017)

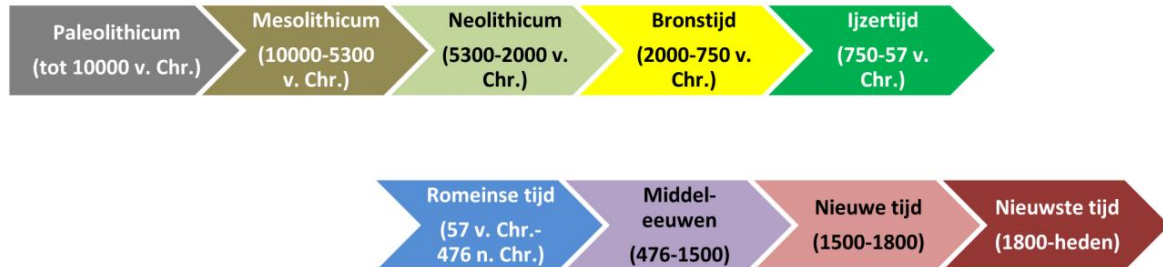
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2017)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2017G305

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/08/2017
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/08/2017
3	Overzichtskaart	Zone van de geplande werken	1:1	Digitaal	09/08/2017
4	Bouwplan	Inplantingsplan	1:1	Digitaal	09/08/2017
5	Bouwplan	Drainageplan	1:1	Digitaal	08/09/2017
6	Bouwplan	Grondverzetplan	1:1	Digitaal	09/08/2017
7	Bouwplan	Snedes	1:1	Digitaal	08/09/2017
8	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	09/08/2017
9	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/08/2017
10	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	09/08/2017
11	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/08/2017
12	Quartairegeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/08/2017
13	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/08/2017
14	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/08/2017
15	Bodemerosiekaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/08/2017
16	Historische kaart	Villaretkaat	1:1	Digitaal	09/08/2017
17	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	09/08/2017
18	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	09/08/2017
19	CAI-kaart	CAI vondstlocaties detail	1:1	Digitaal	09/08/2017
20	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	09/08/2017
21	Overzichtskaart	Zone waar bijkomend archeologisch vooronderzoek aangewezen is	1:1	Digitaal	08/09/2017

5.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2017G305

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2016	Digitaal	09/08/2017
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	09/08/2017
F3	Luchtfoto	Toestand terrein 1979-1990	Digitaal	09/08/2017